

Kongl. Maj:t's

Befallningshafwandes i Östergötthlands med
Wadstena Län

till

Kongl. Maj:t

afgifne

Fem Års Berättelse

År 1822.

SEDERHOLM,

Tryckt hos Olof Grahn, 1823.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Östergöthlands med Wadstena Län till Kongl. Maj:t afgifne Fem Års Berättelse År 1822.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB).

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

Kongl. Maj:t's

Befallningshafwandes i Östergötthlands med
Wadstena Län

till

Kongl. Maj:t

afgifne

Fem Års Berättelse

År 1822.

SEDERHOLM,

Tryckt hos Olof Grahn, 1823.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

| | Sid. |
|--|------|
| 1:o Länets Allmänna beskaffenhet..... | 3. |
| 2:o Innewånarne..... | 4. |
| 3:o Näringar..... | 5. |
| Jordbruk..... | 5. |
| Boskapskötsel..... | 6. |
| Skogar..... | 7. |
| Bergsrörelse..... | 7. |
| Fabrikuer, Bruk och Öfriga Inrättningar..... | 8. |
| Binäringar..... | 8. |
| 4:o Politisk Författning..... | 9. |
| Städerne..... | 10. |
| Linköping..... | 10. |
| Norrköping..... | 10. |
| Söderköping..... | 11. |
| Wadstena..... | 11. |
| Steninge..... | 12. |

Tabellbilaga

Östergöthlands med Wadstena Läns Fem års Tabell för
Landet år 1822

Fem års Tabell för Städerne i Östergöthland år 1822

Underdånig Berättelse om Östergötlands med Wadstena Låns tillstånd i Ekonomiskt och Statistiskt hänseende.

I:o Lånets Allmänna beskaffenhet.

Under denna hänfikt kan Provinzen, innefattande en arealrymd af 99 Qwadrat-mil, lämpligast indelas i Slättbygd, Skogs- eller Bergsbygd och Skär-gård.

Till Slättbygden räknas wänligen hela Östgustång eller Åkerbo, Bansekinds, Skärkinds, Hammarkinds, Björkekinds, Östkinds, Löfings, Memmings och Bråbo Härad, samt hela Westan-Stång eller Hanekinds, Walkebo, Wisolka, Gösstrings, Lofings, Dahls, Åsfa, Bobergs och Gullbergs Härad. De bördigaste trakterna, nemligen inre Wikbolandet och den så kallade Hofsbbygden omkring Tälern, äro tillika de mest Skoglösa. Flera Härad åter äga tillräcklig Skog, och några Socknar, såsom Qwarsebo, Krok-ef, Simonstorp, Ljuna, Kriagsberg, Westra Ny, Ringerum, Yrnerum, Åtwid, Ulrica, Nykil, Åsbo, Rinna och Trehörna utgöra nästan verklig Skogsbygd. Den egentliga Slättbygden inneslutes sålunda, i Ödder, af en rät linea dragen ungefärligen från Ödeshög i Lofings till Börum i Hammarkinds Härad, i Öster af Skär-Socknarna, i Norr af Motala Ström och i Wester af Sjön Wetteren.

Skogs- och Bergsbygden består af Finsponga Lån, Kinda och Ydre Härad, samt ofwannämnde från Slättbygden undantagna Socknar, isynnerhet Simonstorp, Krok-ef och Qwarsebo, belägna inom Kolmården. Dock bör anmärkas att Wårdnäs, Kittelstads, Hågerstads, Horns och Hycklinge Socknar i Kinda Härad till en del innehålla Slättland.

Skärgården utgöres af Gröns- och S:t Annä-Capells Socknar samt Åbnäs och Jönsbergs Östra eller yttersta Socknedelar, jemte en mängd af Dar och Holmar, sträckande sig från Stränderna ut till hafsbandet.

Inom Lånet finnes inga ansenligare bergssträckor; Det höga Omberget står isolerat. Likväl höjer sig Landet betydligt i Norr mot Södermanland och Nerike samt i Söder mot Småland. Största Injöarna, utom Wetteren, äro Boren, Noren och Glan, som ställa Slättbygden från Skogsbygden och af hvilka de tvänne blifwit wigtiga genom Götha Canals anläggning; Låtern omgifwen af rika Sädessålt och bårande ånaar; Sommen, hwarifrån Swart-ån, drifwande flere wattenwerk, löyer till Noren, som Lifunden, Jernlunden och Men-æn, hwilkas watten Strängs Ån äfwen till Noren nedför. Öfwer allt ses Skogsstrakterna genomfurna af andra mindre Sjöar. Dessa hindra emedlertid snarare communicationen än de befördra den, undantagandes då stark winter inträffar.

Den för flera år sedan påbörjade Kinda Canal har, innan den ens hann begagnas, förfallit i följd af Slughösnader; oduglighet; Fråsan om Låterns sänkning är till afgörande i Näder upp;Futens; Uttappningen af Dags-mossen lärer, utom Götha Canal, wara den enda allmänna, till förbättring af Lånets naturliga beskaffenhet ledande anstalt, som ännu blifwit i werket satt.

Ganska många Rårr och Mosar, tillhörande enskilda personer, förtära att uppodlas, eller ock, ehuru ganska sällan, användas till brännstof.

Nådande Jordmånen är i Slättbygden Lera och något Swartmjylla; I Skoas och Skårbygderna Sand- och Dr-jord. Blott sparsamt förkomma Dung-jord och Mergel.

Öfwananförda omständigheter, särdeles jordens olika beskaffenhet, verka wäl ei synnerligen på Climaten, som dock wid Hafskusten och i Bergslagen är hårdare än annorstädes; Men de synas wisserligen äga inflytande på cultivationen och framför allt på arten af Lånets hufwud- och bi-näringar, antydda af behöfvet och erfarenheten.

2:o Inwånarne.

Lånets Folkmångd uppgår till 81,772 Mantalskrifna och 68,611 Mantalsfria eller tillsammans 150,383 Personer af bägge könen på Landet. Populationen är i märkbart stigande och på de sista fem åren säkert ökad med 7000 menniskor. Hårtill har allt i förening bidragit: Luftens sundhet, freden, god åring, sällsynthet af farsoter och skynsammas anstalter för de

utbruknas hämmande, men törhända förnämligast Skyddskopp-hypningens allmänna framgång.

Folkets bildning kan ej sägas hafwa långt framffridit, och företer i öfrigt olikheter, beroende af orternas läge. Allmogen på Slättbygden synes mera byssad och uppläst, men äfwen mera wel och owerkfam; Den i Skogsbygden deremot mera rå och obildad, men också mera fast och ihärdig. Allmoens sedlighet bestunne sig på samma punkt som förut; ty smaken för Brännwin bibehåller sig oförändrad, och der det i öfverflöd njutes, uppstå nästan alltid oerduingar och ej sällan öfverträdelse af både moral- och lagbudet. Konst- och Nättingesliten uttrar sig ej i finare Slöder eller nya rön; utan Allmoen sketer mekaniskt sitt kunnande, Landbruket. Endast någon gåna twes i de fattigare Skogs- och Berastrakterna, ett wist konstsinne eller ämningstone en mindre wanlig hårdighet uppenbara sig.

Wälmågan bland Folket är någorlunda jemn, oaktadt en tryckande penningebrist och saknad Spannemålsaffärerna. Slättbygden, der, wid forna höga sådespris, åkerbruket varit lönande och således uppdrifwits, ofta rækt ur alle förhållande till beskapsförfehn; och der Producenten, genom oflof hushållning eller illa beräknad eandemshandel råkat i gäldbundet tillstånd, lider wida mer af närwarande conjunctur, än Skogsbygden, hwarest åkerregarna och swedjelanden skänkt knappa skördar, men Ladugårdsaffastningen och den qwarstannade gamla tarfligheten fyllt bristen.

Sielfwa Skårboen, hwars sådesproduction ej räcker till för brödföda, och som ännu mindre kan tillverka sitt brännwinsbehof, har nu icke skäl att klaga öfwer sin ställning.

Arbetare fattas ej, men de äro dverleade i jemförelse met pångbara sådespris. Betalningen för ett Drånge-dagswerke varierar emellan 16 och 24 sk. Banco. Det är ett slags phenomen att i samma mon som Spannemålewärdet fallit, dagswerken samt Arbets- och Tienstehjons-löner stigit. Ett bewis att för godt köp på de oundgånaligaste lifsförnödenheterna föranleder ofsolobhet och segrar lättingens anspråk.

3:o Nättingar:

Jordbruk. Allmänna brukningsfättet är twäfsäde eller halftwa den öppna Åkerjordens besäning, samt deri öfwer användandet af Trådet, till

någon mindre del, för Arter och Rotfrukter. Weyelbruch har underfundom nyttjats, hälft af Possessionater, men icke wunnit förtroende eller efterföljd. De wämliga Sådes-slagen äro Hwete, Höst-Råg, Korn, Blandsäd, Hafra och Arter, med den ungefärliga proportion mot hwarandra, att Hwete utgör $\frac{1}{2}$, Rågen $\frac{1}{2}$, Kornet $\frac{1}{4}$, Blandsäden $\frac{1}{2}$, Arterna $\frac{1}{3}$ och Hafra $\frac{1}{2}$ af hela Utsädet. Potatoes-odlingen tilltager beständigt. Lin-culturen kan räknas bland hufwudnåringarna i Kinda, Åsfa och Lysings Härad samt wiså trakter af Finsponga Län, men på öfriga ställen blott till bi-nåringar. Hampta och Humla cultiveras sparsamt, och knapt till husbehof: Trädgårdswexter egentligen wid Herregårdarna.

Sådes-productionen, wida öfwerstigande Länets behof och äfwen i de minst bördiga orterna, utom Skårgården swarande mot deras eget, tyckes ej wara minskad sedan den, medelst företagna nya uppodlingar under de år då Spannmålen ägde högre värde, uppnått en hastig tillökning. Orsakerna här till ligga troligen i hoppet om förmonligare afyttring framdeles, i beräkningen af ersättning, genom en större qwantitet, för hwad på det lägre priset förloras, och slutligen i den förbättring som en småningom här och der inträdande klockare ångskötsel naturligen måste bereda åt åkern. I åtskillige Skogstrakter tilltager odlingen synbart, och swedjandet börjar lemna rum åt stenbrytning och hackning. Några nya åkerbruks-metoder eller redskap kunna ej upp gifwas såsom här i Länets införda. Bland mekaniska inrättningar till besparing af arbetskraft nyttjas wid större Possessionaters jordbruk Tröskwerk, Sånings-Machin, Wäder-wanua och Myllharf.

Woffapskötsel. På Slättlandet är, wid de fleste hemman, foder-tillgången icke proportionerad mot den i bruk warande åkerwidden. I skogsbygden finnes detta inbördes förhållande jemnare afwägd. Ångarne i allmänhet äro föga bördiga och erhålla ej annan kötsel än rödning wårtiden, der sådant anses nödigt. Brist på tillräckligt foder och goda beteshagar gör äfwen att ångarna måste länge och inpå sena hösten af kreaturen betas och upptrampas, till men för gråswerten. Med säkerhet kan dock sägas att Ångskötseln inom Länets skrider till sin förbättring. Många utmärkte Landt-hushållare hafwa redan lemnat föreshuen och hämtat nyttan af gamla åker-gårdens igenläggande till artificiell ång och af nya ångars upptagande ur låre och woffar genom dels plöining, dels slåhackning och bränning. Werkningarna af dessa exempel spörjas jemwål bland Allmogen, fastän ofta tade eller fördeöjda af liknöjdheten, wanorna och fördomen. Stallfodring, gynnad af den fria bränwinstillwerkningen och tämligen höga pris på slag-

Kreaturen, brukas wid större Landtegendomar, i granskapet af Linköping och på Wikbolandet. Utom i Bergslagen, swarar Ladugårds-affastningen mot hvarje trakts behof och är i Ydre samt någon del af Kinda Härad tillräcklig för affalu. Wid Sätessgårdarna äro Kreaturen större och af bättre race, samt beteshagarna wäl wärdade och, isynnerhet åt Salt-Sjösidan, hymnigt gräsbewurna; Allmogens kreatur deremot små, men påfarande för den magra och ofta bergiga betesmarken. I Östra och Westra delarna af Slättbygden förädlas Håstracen och i medlersta delen Färafweln mer och mer genom de från Suterien och Utrikes orter hitkomna Hingstar och Springbaggar.

Skogar. Bland Krono-Parkerna är Omberg den förnämsta och bäst fredade. Allmänningar, en eller flera, finnas inom hvarje Härad med undantag af Ydre, Bankelinds och Dahls. De äro till betydlig rymd samsfällige, ehuru widsträckt trakter blifwit dels nyplätta under Recognition, dels tillslagne wisa Socknar eller Hemman, dels anwiste åt odlare af särskilt upptagna och skattlagda lägenheter.

De större enskifte Skogarne tillhöra Bruken. Samfällighets-Skogen lider nästan årligen af åverkan och skogseld; Brukens och Bergslagens Skogar äfwen af den sednare; Allmogens af egen misshushållning. Uterplanteringen befrämjas genom Författningar, men motarbetas af sorglösheten om en aflågsen winst. Daktadt Skogstillgången ganska mycket förminskats, bygger Allmogen kostbarare och bekwämare hus än fordom. Det gamla stängselsfättet, med gårdsle och stafwer bibehålles. Några mosar, synnerligast Dagsmose, erbjuda bråntorfsåmnen.

Bergsdröfse. De under Åtvidabergs Kopparwerk lydande Bersbo-Hag- och Mormors-Grufworna gifwo 1821 ej mindre än 28,725 Skepp. Malm, Malmwiks och Hummelwiks Grufwor äro ödelagda, den ena för wattuslöde, den andra såsom ej lönande, men på Fångö ågor i Grnys Socken upptogs 1820 en ny; Ur Gottenwiks Koppar-Grufwa i Rönd Socken brytas årligen emellan 5 och 600 Skepp. Malm. För bristande eller mindre lönande Malmstillgång hafwa i Bergslagen samt Yrnerums och Ringerums Socknar åtskilliga Jern-Grufwor, i Grnys tvåanne, i Häradshammars en och i Kudby en blifwit nedlagda. Deremot äro upptagna flere Jern-Grufwor i Mogata och Skällwiks Socknar, en särdeles rikhaltig och löfswande i Simonstorp, en i Konungshund, en i Östra Stenby och en i Wånga, som lemnar god och hymnig Jern-Malm. Af Masugnar, Jernbruk och andra

Metall-Förädlings-Verk befinnas Jacobslunds Kniphammare i Gullbergs och Qvarns i Vobergs Härad, Utwidabergs höast betydliga Koppar-Verk i Utwids, Gobo och Borkhults Jernbruk med Masugu samt Spik- och Kniphamrar i Yrnerums, Gusums Mesingsbruk samt Stång-Jerns och Hammar-Smedja i Ringerums Socken, Elftva Masugnar, Tiuguättra Stångjerns-Hamrar, Hjorton Kniphamrar, Nitton Spikhamrar, En Plåthammare, Två Skär- och Wals-Verk samt Tre Stål-Ugnar i Bergslagen, Gottenwils Gårhård med tillhörande inrättningar i Rönö, Dörholms Jernbruk, med fyra Spikhamrar, Tre Knip- och Stål-Hamrar, Ett Skär- och Wals-Verk, En Stålugu, och Slip-Verk för Swart-Smide i Eleby, samt Carlströms Jernbruk i Krigsbergs och Väna i Nykyrke Socken. Utwidabergs och Finspongs-Bruken synes drifna med den största kraften och den betydligaste winsten. Fredriksnäs Manufactur-Smedja i Gryts Socken är, för bristande affättning, tills vidare nedlagd. Conjecturen tyckes ej vara särdeles gynsam för Bergsrörelsen; Likväl har tillverkningen i allmänhet ej aftagit, ännu fönt Lackjernet, som desutom måste på långa och svåra vägar transporteras, de sednaste åren uppstigit till ett owanligt högt pris.

Fabriker, Bruk och öfriga Inrättningar. På Landet finnas Sex Pappersbruk, nemligen Drenströms i Kisa, Blomfors i Horns, Odsjöfors i Rumsulla, Tannefors i St Lars, Bolltorps i Skönberga och Fiskeby i Östra Eneby Socken; Två ansevärdare Glasbruk, Cedersbergs i Wist och Rejmyra i Skedwi Socken; Utwidabergs Klädes-Fabriqve i Utwids, Rodga Buldans-Fabriqve i Simonstorp, Österby Estofes-Fabriqve i Hellestad, Rålmårdens Marmorbruk i Konungsfunds, Tvål- och Såp-Sjunderi samt Tobaks-Fabriqve wid Mem i Täby Socken; Flera Tegelbruk, Qvarnar och Sågar.

Vindringar. De äro på Slättbygden få och mindre lönande, utom Wikbolandets förtjenst medelst forsling. I Skogstrakterna, till större delen uppfyllda af långa wattendrag, idkas med förmån Insjöfiske, samt Skärgården Strömmingsfångst och Sjöfart. Jagten är ingenstädes af synnerlig wigt. Saltpeter-Tillverkningen synes vara i stigande, men swarar ej mot årets gård, alldraminst på de skoglösa orterna. Tjårubräkning och Kohlning nyttjas hwarest tillfället sådant medgifwer. Ylle- och Linne-Wäfnader förfärdigas på de bästa ställen till husbehof, de sednare äfwen till affalu der Linculturen utgör hufwudnäring. Den tilltagande skickligheten i hemwäfnad har nu mera hos Allmogen utträngt bruket af utländska tyg. Winterstjör-
derna

berna inifrånka sig till inwånarnes eget behof, blott med undantag af Tagge kåril, som från wisa orter förnyttas. Den fria handeln med Landmannas Waror medför ostridigt mycken fördel, och för rörelsens befrämjande lårer ej eller något widare erfordras än bibehållandet af denna frihet. Ett stort antal Marknader underlättar product-utbytet emellan Jordbrukaren och Skogsboen, hwilka desutom wåge likasom Skärmanen finna i Städerna affättning för sina effecter.

4. Politisk Författning.

Under de ifrågawarande fem åren hafwa många odlingslägenheter blifwit Nysskattlagda, men blott $\frac{1}{2}$ Mantal förfallit i ödesmål. Hemmansflytningen fortfar alltjemt, der den är möjlig, eller i Skogsbygden, hwar emot på Slättlandet, i anseende till ågornes ojemförligt mindre widd, knapast någon kan wara besuten på ringare än $\frac{1}{4}$ Mantal. Storskiftes och Enskiftesdelningarna framgå i bredd med hwarandra och werka förmanligt på Landturen. Detta sednare delningsätt hindras dock på Slättbygden, för hwilken det egentligen är ämnadt, af brist på Stångfelwirke, samt i Skogstrakterna af jordens olika beskaffenhet till låge och art; Warandes emedertid den sistnämnda swårigheten något afhulpen genom tillåtelsen att lägga jordlotten i tre skiften. Inga wattendämningar skada odlingen eller werka i öfrigt några olägenheter, om deribland icke bör räknas hindret af Broby Dwaru för Sjön Tåkerns sänkning.

Af Statsbidragen inslyter wäl Bewillningen mindre fördelaktigt på nåringarna och främst Jordbruket, sedan den hufwudsakligaste productionen, Spannmål, betydligen minskats i wårde; Men ännu mera betungande är rörhända Håll och Krono:Skjutsen, hwilken börda ock, äfwen som Wågrödjnings- och Inqvarteringsförlidigheten, blifwit, i följd af locala omständigheter, nog ojemt fördelad. Dernäst lårer med skäl kunna upptagas Knektshället, förnämligast med hänsigt till Monderingens dyrhet.

Policens och sedlighetens widmagthållande handhafwes af Krono:Bestjeningen och Församlingarnes Kyrko:Råd, enligt gällande Författningar, hwarförutan i hwarje by en med Konungens Befallningshafwandes Constitorial försedd Ordningeman är anställd. I några Socknar finnas Scho:lä:Inrättningar, under Pastors närmaste tillsyn. Helsingwården besörjes af

Provincial-Medici och öfrige inom Länets boende Läkare, med biträde af Kyrko-Råden. Inom högst få Församlingar gifwas Sundhets-Commitéer, Sockne-Apothek och examinerade Bårnorskor. För de Fattiges understöd äro i allmänhet tämligen goda och ofta med kånbar uppoffring förenade anstallter widtagna, bestående dels i Sockne-Magaziner, dels i Spannmåls- och Penninge-sammanskott, dels i Fattig-Stugor, der wanligen de måst urblotade och orkeslöse hysas och försörjas. Wid Gästgäwverien följias strånge allmänna stadganden och särskilda, framför Dagböckerna, aftryckta föreskrifter, så att vordningar sällan låta försörja sig. Till Kofdsjurs utöbände saknas ännu nödiga Jagt-Tyg; Men för ändamålet formeras en genom årliga bidrag tillwexande så kallad Jagt-Cassa.

Länets Fem Städer ägde wid 1821 års slut en folkmångd, Linköping af 3,415, Norrköping af 9,171, Söderköping af 882, Wadstena af 1714 och Skeninge af 869, eller tillsammans 16,051 Personer. Utom hwad Linköping betråffar, tyckes Städernes folknummer hafwa något aftagit, mindre genom ökad mortalitet än förmedelst utflyttningar, troligen föranledda af saknade bergningstillfällen.

De näringsfång, hwarpå Linköping egentligen grundar sitt bestånd, äro en under sednare åren märkligt uppdrifwen Minnethandel, en och annat indrågtig handtwerskörelse, såsom Garfweri, Fårgeri, Bryggeri och Bageri, samt ändtligen Åkerbruk å egna och donationsjorden, hwilken föga odlas till foderwexter och alldeles icke till planteringar.

Ett Underwisinge-Institut för fattigare Barn är i Staden inrättadt men ännu ej kommit till verkställighet. Sjukwården bestrides af en Stads-Physicus med Lön på Stat. Fattigförsörjningen administreras af en Direction, som disponerar ej allenast de årliga penningeafgifterna, utan äfwen twänne Fattighus, der de mest behöfwande och sjuklige inrymmas. I denna Stad finnes jemwål Länets Arbets- och Correctionshus, ämnadt samselsättning för kringstrykande lättingar: Och den hårtill sammanskjutna Fonden medgifwer redan någras intagande.

Norrköpings Inrikes Handelskörelse, hwilken år 1817 war i aftwrande, har under loppet af åren 1820 och 1821 blifwit mer listig och jemn. Utrikes Handelsn deremot aftager synbart, likasom Utrikes Sjöfarten. År

1817 woro Handlande Borgare 94 och Utrikes seglande Skeppare 23; År 1821 de förre blott 63 och de sednare 10. Inrikes Sjöfarten röjer ingen förändring. Handtwerkerien äro, med få undantag, i försämradt tillstånd. Stadens Fabriquer och Mecaniska Inrättningar åstadkommo år 1817 en tillverkningssumma af 1,027,711 R:dr, och år 1821 af 1,119,257 R:dr Banco; hwaraf wisar sig att Fabriquerne utgöra Norrköpings förnämsta Näringsgren. Qwarnarna lemna ock någon winst, och Tobaksplanteringen i årlig medelgkastning 300 Risp. Af Stadsjorden användes ungefärligen till artificial Ång 406, till Plantage 91 samt till Åker, i säde 272 och i träde 128 Tunneland. Staden har en Trivial-Schola, 3 Fattig-Scholor, två fria Underwisingansstalter för Flickor, en Lancaster-Schola och ett Curhus. År 1821 försörjdes på Stadens bekostnad 312 fattige, oberäknuadt 36 torstiga Enkor, inrymda i ett särskildt hus.

Söderköping hemtar sina återstående tillgångar från Handelsn och Handtwerkerien, begge sunkna i wanmagt, från någon winst på Brunnsgästerne wid S:t Magnilds Källa, som dock wida mindre besökes än fordom, och ändeligen från Åkerbruket, hwilket omfattats såsom sista bergningsmedlet, men, under fallande Sädpris, varit otillräckligt. Staden, ehuru försedd med gammal Stapelrätt, äger intet Fartyg och idkar ingen Sjöfart. Den har ett Kamulls-Spinneri, ett Färgeri och några Garwrier. Stadens hopp om bättre utföret hwilar ensamt wid Gdtha Canals fullbordan. Stadsjorden beqaanas till Åker i tresäde; Endast Tomtjorden till Tobaksplantering. I Söderköping är, utom Trivial-Scholan, en Fri-Schola för Barn. Sjukwården besörjes af en i Staden bosatt Läkare, utan Lön; De fattiges underhåll genem Kyrko-Rådet.

Wadstena Stads egentliga näringsfång bestå i Åkerbruk, Handel och Handtwerk, jemte den från Klostertiden bibehållna konsten att knyppla spetsar. Tillförsefn af Landets öfwerflottsproducter har på de sifförflutna Tre åren märkbart ökat sig, och Wetteren gynnar communicationerna med Småland, Westergöthland och Nerike. Handtwerkarne äro, utom några få, obemedlade och många utfattige. En år 1753 i Wadstena Slotts-Torn anlagd och år 1816 till Staden flyttad Kamardulz- och finare Linne-drälls Fabrique drifwes med framgång. Stadens jord beqaanas till production af Spannmål, samt något Lin. Af Allmänna Inrättningar finnas i Wadstena ett Hospital, ett Curhus samt ett Årbets- och Correctionshus. Fattigförsörjningen förwaltas, enligt särskildt Reglemente, af en dertill wald Comité.

Stenninge subsisterar hwarjörallt benom sin Jord och fina Marknad-
 bet. Handeln och närings- , hvilka sedan år 1811 der aftagit, tyckas
 åter småningom förkofra sig hwartill Landmannens rikare Skördar och hans
 ökade behof af Stadsmannaproducer wäsendeligen bidragit. Stadsjorden
 besås till det nästa med Säd och Potatoes; Lin cultiveras mer sparsamt.

Staden har en Schola och ett Fattighus, samt aflönar en Läkare,
 som, med wisa förordnade personers biträde, förestår Sjukwärden.

Linsöpings Slott å Lands-Cancelliet den 14 December 1822.

Efter Nådigste Förordnande,

ARV. A. POSSE.

J. D. Valerius.

Fem års Tabell för Städerna i Östergötland år 1822.

| Staden tillhörig Jord. | Utafade af | | | | | | | | | | Medel-afkastning sedan utafade det blifwit afdragit. | | | | | | | | | | Underhållne Kreatur. | | | | | | | | | | Uppstättadt wårde. | | | | | | | | | | Statssbidrag. | | | | | | | | | | Summa Statsbidrag. | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
|------------------------|------------------------|-------------|----------------|-------------|---------------|-------------|----------|----------------|---------------|----------------|--|-----------|----------------|-----------|-------------|----------------------|------------|----------------|-------------|-------------|----------------------|-------------|----------------|-------------|-------------|---------------|------------|----------------|------------|-------------|--------------------|----------|----------------|----------|----------------|----------|------------------|----------------|-------------|-------------|---------------|-----------|------------|-----------|---------------|----------|-------------|----------|---------------|----------|--------------------|----------|-------------|----------|------------|-----------|----------|-----------|-----------|-------------|-----------|----------|-------------|----------|-------------|-----------|-------------|-----------|-------------|----------|---------------|-----------|----------|
| | Staden tillhörig Jord. | | | | | Utafade af | | | | | Medel-afkastning sedan utafade det blifwit afdragit. | | | | | Underhållne Kreatur. | | | | | Uppstättadt wårde. | | | | | Statssbidrag. | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| | Stad. | Byg. | Skog och Besk. | Summa. | Penningant. | Stad. | Byg. | Skog och Besk. | Summa. | Penningant. | Stad. | Byg. | Skog och Besk. | Summa. | Penningant. | Stad. | Byg. | Skog och Besk. | Summa. | Penningant. | Stad. | Byg. | Skog och Besk. | Summa. | Penningant. | Stad. | Byg. | Skog och Besk. | Summa. | Penningant. | Stad. | Byg. | Skog och Besk. | Summa. | Penningant. | Stad. | Byg. | Skog och Besk. | Summa. | Penningant. | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Lindöping | 176 | 686 | — | 167 | — | 206 | — | 1059 | — | 18 1/2 | 43 | 10 | 75 | — | 7 | 30 | 26 | 215 | 750 | 375 | — | 375 | 100 | 224 | 150 | 88 | 188 | — | 172 | 264 | — | 463,348 | — | 41,200 | — | 500 | — | 595,048 | — | 927 | — | 83 | — | 10 | — | 2500 | — | 300 | — | 3820 | — | 310 | — | 600 | — | 130 | — | 45 | — | 1180 | — | 1700 | — | 333 | — | 90 | — | 100 | — | 7533 | — | | |
| Norrköping | 898 | 491 | — | 406 | 10 | — | 897 | 10 | — | 27 1/2 | 4 | 6 | 12 | 20 | 52 | 4 | 455 | 45 | 612 | 76 | 125 | 191 | 26 | 3019 | 280 | 60 | 245 | 2 | 50 | 40 | 1,458,387 | — | 108,061 | — | 221,936 | — | 1,768,384 | — | 2878 | — | 216 | — | 444 | — | 9923 | — | 2793 | — | 16,254 | — | 1763 | — | 1900 | — | 440 | — | 31 | — | 2656 | — | 4800 | — | 2600 | — | 667 | — | 2000 | — | 30,740 | — | | | |
| Ödertöping | 212 | 259 | 5 1/2 | 137 | 27 1/2 | 346 | 4 | 743 | 4 1/2 | 13 7/16 | 6 | 20 | 5 | 10 | 70 | 5 | — | 51 | 251 | 15 | 60 | 350 | 20 | — | 40 | 35 | 88 | 4 | 79 | 18 | 106,934 | — | 23,640 | — | — | — | 130,574 | — | 214 | — | 47 | — | — | — | 428 | — | 86 | — | 775 | — | 377 | — | 1270 | — | 219 | — | 9 | — | 1586 | — | 69 | — | 60 | — | 270 | — | 652 | — | 3789 | — | | | |
| Skänninge | 125 1/2 | 757 | — | 258 | — | 484 | — | 1499 | — | 21 1/2 | 4 | 20 | 45 | — | 220 | 16 | 82 | 18 | 500 | 180 | — | 562 | 49 | 410 | 55 | 67 | 137 | 13 | 56 | 134 | 95,850 | — | 44,251 | — | 500 | — | 140,401 | — | 191 | 10 | 87 | 14 | — | 29 | 335 | — | 65 | — | 682 | 5 | 294 | — | 400 | — | 150 | — | 5 | — | 600 | — | 297 | — | 116 | — | 433 | 16 | 190 | — | 2612 | 21 | | | |
| Ålshöna | 206 | 760 | 9 | 93 | 7 | 77 | — | 930 | 16 | 21 1/2 | 15 | 53 | 126 | — | 174 | 16 | 15 | 90 | 378 | 630 | — | 696 | 120 | 160 | 70 | 65 | 127 | 28 | 196 | 256 | 132,369 | — | 37,128 | — | — | — | 169,497 | — | 276 | — | 78 | — | 14 | — | 458 | — | 345 | — | 1171 | — | 263 | — | 177 | 4 | 36 | 10 | 8 | 3 | 12 | 249 | 26 | 8 | 398 | — | 176 | 56 | 95 | 16 | 1101 | — | 4312 | 30 | 8 |
| Summa | 1617 1/2 | 2953 | 14 1/2 | 1062 | 12 1/2 | 1113 | 4 | 5128 | 30 1/2 | 101 1/2 | 72 | 59 | 263 | 30 | 576 | 71 | 580 | 509 | 2291 | 1276 | 185 | 2174 | 373 | 4713 | 595 | 315 | 785 | 47 | 533 | 712 | 2,236,888 | — | 254,280 | — | 222,736 | — | 2,713,904 | — | 4486 | 10 | 511 | 14 | 468 | 29 | 13,644 | — | 3592 | — | 22,702 | 5 | 3007 | — | 4347 | 4 | 975 | 10 | 8 | 94 | 12 | 6271 | 26 | 8 | 7264 | — | 3285 | 36 | 2413 | 52 | 1043 | — | 18,987 | 30 | 8 |

Lindöping den 14 December 1822.

Efter Nådiga Högskolans.

ARV. ARV:SON POSSE.

J. D. WALERIUS.

1822